

Møde med følgegruppen for Tude Ådal ang. projektstatus og valg af sluseløsning

Tid og sted:

Den 24. marts 2021, digitalt

Deltagere:

Ib Larsen, Danmarks Naturfredningsforening
Kai Jespersen, Vandløbslavet for nedre Tude Å og Vårby Å
Knud Hansen, Vandløbslavet for nedre Tude Å og Vårby Å
Jack Walther Rasmussen
Palle Orth, OF Frølund
Hugo Hvid Sørensen, Sydvestsjællands Museum
Hans Skotte Møller, Dansk Ornitologisk Forening
Lars Rasmussen, Danmarks Sportsfiskerforbund
Per Christensen, Danmarks Sportsfiskerforbund

Bo Gabe, Miljø, Plan og Teknik
Bjarne Persson, NIRAS
Morten Stenkær, NIRAS
Referent: Nina Johansson, Miljø, Plan og Teknik

1. Orientering om status (Bo Gabe)

Forvaltningen har haft møde med DTU Aqua og Danmarks Sportsfiskerforbund med henblik på at nå til enighed om en løsning, der kan sikre en realisering af projektet.

Der var enighed om, at der skal være fokus på 3 punkter: 1) nedbringelse af slusens lukketid, 2) en bedre strømning i vandløbsprofilet, 3) tilstrækkelig udskiftning mellem salt og fersk vand i vandløbet. Dog med det forbehold, at det ikke må medføre ændringer ift. de lodsejeraftaler, der allerede er indgået, samt at der ikke må være en påvirkning af afvandingen opstrøms projektområdet.

NIRAS har herefter arbejdet videre med en tilpasning af projektet, der tilgodeser de 3 fokuspunkter. Det foreslås, at slusen flyttes længere opstrøms, hvor det nye forløb af Tude Å passerer under Bildsøvej, fremfor ved Tjokholmdæmningen. Dette vil give en betydeligt mindre lukketid og en bedre salinitet ift. det oprindelige projektforslag. Desuden kan smoltdigerne sandsynligvis udelades.

Det betyder dog, at digerne langs sommerhusene skal bygges højere, da der vil være fri udveksling med havet gennem Tjokholmdæmningen.

Forslaget blev præsenteret på et møde med Danmarks Sportsfiskerforbund og DTU Aqua i går den 23.03.2021. Der var en god dialog ved mødet. Danmarks Sportsfiskerforbund og DTU Aqua ønskede dog, at det bliver undersøgt om lukketiden kan bringes endnu længere ned, hvis man vælger en anden type sluse. Lukningen af den nuværende sluse styres passivt af forskellen i vandstand op- og nedstrøms slusen. Med en sluse, der styres aktivt ud fra f.eks. en maks. tilladt vandstandskote i oplandet, kan lukketiden muligvis nedbringes yderligere. På mødet blev man enige om at undersøge dette nærmere.

2. NIRAS fortæller om undersøgelser og resultater (Bjarne Persson)

NIRAS har regnet på, hvad den nye placering af slusen mere præcist betyder for lukketiden, vandstanden og digekoterne. Beregningerne ikke helt færdige, så de viste data er kun foreløbige. Modellen er desuden blevet opdateret ift. nyeste data for vandstande i Storebælt og afstrømningsdata for oplandet. Der er desuden opsat en mere avanceret model ift. ekstremhændelserne.

Ved at rykke slusen, opnår man en væsentligt reduceret lukketid ift. det nuværende projekt. I marts, april og maj (smoltperioden) vil slusen kun være lukket hhv. 1%, 4% og 14% af tiden. I det gamle projektforslag var det op mod 40% af tiden. Det vides endnu ikke, hvordan lukketiden vil være, hvis man vælger en aktivt/hydraulisk styret sluse, som foreslået af Danmarks Sportsfiskerforbund og DTU Aqua.

Den nye placering af slusen medfører en lidt højere vandstand i Lille Vejlen (omkring slyngningen nedstrøms slusen). Middelvandstanden vil være ca. 5-10 cm højere end i det oprindelige projekt. Der vil være en tilsvarende stigning i Store Vejlen. Ved en ekstremhændelse (som f.eks. i 2006) vil vandstanden i Lille vejlen være ca. 50-70 cm højere, svarende til ca. kote 1,5 m. I Store Vejlen er det ca. kote 1 m. Dige-højderne skal derfor tilpasses, så man fremover er beskyttet mod oversvømmelser fra havet.

Projektændringen vil give en lidt højere vandstand opstrøms projektområdet, men påvirkningen ses primært på de i forvejen helt lave vandstande og ikke på ekstremhændelserne. I Tude Å ved tilløbet fra Vårby Å vil der være en 6-7 cm højere vandstand i sommermånederne. Ændringen medfører ikke oversvømmelser på terræn og den umiddelbare vurdering er, at det ikke har betydning for de dyrkede arealer. Engene vil fortsat kunne afgræsses.

3. Spørgsmål/ svar (alle)

Palle Orth: I 2006 var Tjokholmdæmningen lige ved at svømme over. Hvad betyder det nye projekt for højden på digerne, hvor længe kan højvandslukket holde vandet tilbage og bliver sommerhusene mere udsat ift. oversvømmelser?

Svar: Med den nye placering af slusen kan vi forvente vandstande op til kote 1,5 meter nedstrøms slusen. Derudover skal der ligges en sikkerhedsfaktor ind, når man dimensionerer digerne, da der også skal tages højde for f.eks. bølgepåvirkning. Diget ind mod sommerhusene skal forhøjes med den nye løsning, men beregningen viser, at digerne ikke behøver være helt så høje, som hvis de lå direkte ud til Storebælt. Der er ikke regnet på det endnu, men vi forventer at digerne nok skal være 30-50 cm højere end oprindeligt projekteret. Der skal være sikkerhed for, at sommerhusene ikke oversvømmer.

Ib Larsen: Det ser ud som om, der kommer til at stå konstant vand i Store Vejlen. Vil de ferske enge og mere tørre områder, som kan afgræsses, forsvinde helt fra projektet?

Svar: Der vil fortsat være nogle engarealer, hvor der står "sjavvand", men middelvandspejlet bliver generelt lidt højere - ca. 10 cm.

Ib Larsen: Det vil jo betyde noget for floraen.

Svar: Det skal helt klart kortlægges og vurderes nærmere.

Kai Jespersen: Hvorfor kommer der en højere vandstand?

Svar: Det er effekten af, at vi har flyttet slusen for at opnå mindre lukketid af hensyn til fiskebestanden. Vandstanden i Lille Vejlen vil være direkte afhængig af vandstanden i havet.

Palle Orth: Kan det hydrauliske system (den anden type sluse) give større sikkerhed for sommerhusene?

Svar: Nej, højvandslukket vil, med den nye placering, ikke have nogen betydning for sommerhusområdet. Derfor skal digerne også forhøjes, da det fremover er vandstanden i havet, der er styrende.

Palle Orth: Vi skal have garanti for, at det nye projekt har samme renseseffekt ift. kvælstof. Og vi vil gerne vide, hvor høje digerne bliver.

Svar: Der skal naturligvis regnes på, om vi fjerner det samme kvælstof. Vi forventer, at det er i samme størrelsesorden, men det er også et krav fra Landbrugsstyrelsen. Vi ved det ikke præcist endnu, men digerne bliver sandsynligvis ikke højere end kote 2 meter.

Knud Hansen: I det tidligere projekt blev udløbet udvidet, for at sænke vandstanden opstrøms. Nu er vi oppe på en 6-7 cm stigning opstrøms projektområdet. Det er svært at acceptere. Hvorfor kan vi ikke bare beholde den gamle sluse og droppe slyngningen?

Svar: Det er for at optimere kvælstoffjernelsen, som er det primære mål med projektet og det som afgør finansieringen.

Knud Hansen: Det har en stor betydning, at middelvandstanden stiger. 6-7 cm lyder meget for os i en middelsituation. Ekstremhændelserne kan vi alligevel ikke gøre noget ved, så det er ikke det vigtigste.

Kai Jespersen: Det har betydning for afvandingstilstanden opstrøms, hvis der kommer en stigning på 6-7 cm. 1 cm betyder 1% mindre udbytte, så 6 cm er 6%. Græsningsarealerne vil blive mere eller mindre oversvømmet. Vi har arbejdet så meget på i det oprindelige projekt, at der ikke skulle komme en vandstandsstigning. Så hvad kan vi gøre for at komme ned i niveau med det tidligere projekt?

Svar: Det har været nødvendigt at justere projektet ift. smolt, men det har også en konsekvens. Vi tror ikke, at det er muligt at ændre meget ift. de små vandstande. Måske kan man få noget ud af at udvide vandløbsstraceet gennem projektområdet yderligere, men det kan have andre negative konsekvenser og vi skal også tænke på projektøkonomien.

Kai Jespersen: Vi er nødt til at få nogen til at regne på, hvad det medfører af tab for os. Vi kan ikke leve med en stigning på 6-7 cm i middelvandstanden.

Svar: Vi skal lave en nærmere analyse af, hvor der kan være problemer ift. afvandingsdybden.

Jack Walther Rasmussen: Bliver det gamle løb lukket helt af ved Bildsøvej og kommer vandet til at lugte?

Svar: Ja, der bliver lukket og det gamle løb kommer til at fungere som en "død arm". Det får karakter af en sø og der er ikke nogen grund til at tro, at det skulle komme til at lugte.

4. Tilkendegivelse fra deltagerne, om det er en god idé at anbefale projektet til en videre fremdrift

Vandløbslavet for nedre Tude Å og Vårby Å: Det er et helt andet projekt, der nu fremlægges. Der er behov for at tænke lidt over det og tale med baglandet.

Ib Larsen: Vil gerne se yderligere beregninger ift. de bekymringer, der er kommet frem angående vandstandsstigningen. Ser frem til, at der arbejdes videre med det. Det er godt hvis smoltdigerne fjernes.

Palle Orth: Er bekymret for, om man har bevæget sig fra langt væk fra målet, som er rensning af kvælstof. I øvrigt er digehøjden og sikring af sommerhusene afgørende. Vil gerne have tilsendt dagens materiale og de viste figurer.

Hans Skotte Møller: Det er godt hvis smoltdigerne bliver fjernet. Der skal regnes mere på konsekvenserne for landbruget.

Hugo Hvid Sørensen: Museet har ingen kommentarer.